

bijlage

Toezichtverslag 2017; financieel toezicht BZK op
provincies

Inleiding

Jaarlijks doet de Directie Bestuur en Financiën (onderdeel van het Directoraat-Generaal Bestuur en Wonen) verslag van het namens de minister van BZK uitgeoefende toezicht op de provinciale financiën. Hierbij gaat het om het financieel toezicht op de provincies, zoals geregeld in hoofdstuk XIII (paragraaf 3) van de Provinciewet en om het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen waaraan provincies deelnemen, zoals geregeld in hoofdstuk IV (paragraaf 3) van de Wet gemeenschappelijke regelingen en hoofdstuk XIII (paragraaf 3) van de Provinciewet.

Het uitgevoerde financieel toezicht op de provincies richt zich op de beoordeling van de financiële positie van de provincies. Dit is primair gebaseerd op de beoordeling van de provinciale begrotingen, die reëel en structureel in evenwicht dienen te zijn. Structureel evenwicht gaat uit van een begrotingssaldo dat het resultaat is van uitsluitend structurele baten en lasten. Om te kunnen vaststellen of dit het geval is, is gebruik gemaakt van de richtlijnen over de incidentele baten en lasten die zijn opgenomen in de notitie van de commissie BBV van januari 2012. Bij het oordeel over het begrotingsevenwicht worden ook (de ontwikkeling van) het weerstandsvermogen en de vrije beleidsruimte betrokken.

De manier waarop aan het financieel toezicht invulling wordt gegeven, is vastgelegd in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader "Kwestie van evenwicht" dat in het voorjaar van 2014 werd vastgesteld door de minister van BZK en de gedeputeerden verantwoordelijk voor financieel toezicht.

Het in 2016 uitgeoefende financieel toezicht

Ingegaan zal worden op het toezicht op de provinciale begrotingen 2017 (en jaarrekeningen 2015) en de meerjarenramingen 2018-2020. Wat zijn de belangrijkste bevindingen en tot welk oordeel heeft dit geleid inzake de financiële toezichtvorm?

Voor het derde jaar is onderzoek gedaan naar het onderhoud van kapitaalgoederen. Onderzocht is of de begroting in voldoende mate ingaat op de actualiteit en looptijd van de onderhoudsplannen, of er middelen worden gereserveerd voor de uitvoering van regulier klein en groot onderhoud en of vervangingsinvesteringen in (water)wegen en bruggen zijn voorzien.

Financieel toezicht op provinciale begrotingen 2017 en meerjarenramingen 2018-2020 (en jaarrekeningen 2015)

De belangrijkste bevindingen zijn:

- Uit het onderzoek naar de begrotingen 2017 en meerjarenramingen 2018-2020 komt naar voren dat er geen provincies zijn waarvan de begroting een structureel tekort vertoont, dat wil zeggen dat de structurele lasten

niet worden gedekt door structurele baten.

- Alle provincies hebben over het jaar 2015 jaarrekeningen ingediend met een positief saldo.
- De provincies hebben de begrotingen en rekeningen ingezonden binnen de wettelijk gestelde termijnen (in artikel 207, lid 2 van de Provinciewet).
- Voor alle provincies geldt dat ook met betrekking tot de inhoud van de verplichte paragrafen (met toelichtende dwarsverbanden binnen de begroting), de begroting op hoofdlijnen voldoet aan de te stellen eisen van wet- en regelgeving.
- De beschikbare budgetten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen komen overeen met het kwaliteitsniveau dat provincies nastreven.

Het totaal van de algemene reserves en bestemmingsreserves van alle provincies wordt per 1 januari 2017 geraamd op bijna € 14,5 miljard. In de periode 2017-2020 is er per saldo sprake van een geraamde onttrekking aan de reserves van € 0,7 miljard. Dit betekent een afname van bijna 5%. De reserves worden vooral ingezet ter dekking van projecten. De daling van de reserves gaat niet ten koste van de benodigde weerstandscapaciteit (die ingezet kan worden voor het opvangen van financiële risico's).

Het toezichtoordeel wordt jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar bekend gemaakt. Op grond van het vorenstaande is geconcludeerd dat er voor geen van de provincies aanleiding was om voor het jaar 2017 op basis van de financiële positie of anderszins over te gaan tot het instellen van preventief toezicht¹. Dit oordeel en de belangrijkste toezichtbevindingen zijn in toezichtbrieven aan Provinciale Staten (aanbevelingen en meer uitgewerkte bevindingen evenals verzoeken tot verbetering als er niet cf. wet- en regelgeving is gehandeld) en Gedeputeerde Staten (op hoofdlijnen) opgenomen. De toezichtbrieven zijn in december 2016 verzonden en aan Provinciale Staten is gevraagd te reageren op de aanbevelingen en bevindingen.

Financiële kengetallen

Bij besluit van 15 mei 2015 is het BBV gewijzigd in verband met de verplichte opname van financiële kengetallen in de begroting en jaarstukken. Alle provincies hebben deze kengetallen in hun begroting opgenomen.

Uit het overzicht van de financiële kengetallen (zie bijlage) blijkt dat de provincies Zuid-Holland en Zeeland er ten opzichte van de andere provincies relatief het minst goed voorstaan. Deze twee provincies hebben schulden en daardoor ook een relatief lage solvabiliteit. De belastingdruk in de provincies Groningen, Drenthe, Zuid-Holland, Gelderland en Zeeland ligt boven het landelijke gemiddelde. Deze provincies hebben een naar verhouding hoog opcententariaf op de motorrijtuigenbelasting. De onbenutte belastingcapaciteit is hierdoor lager dan die van de andere provincies.

Financieel toezicht gemeenschappelijke regelingen

¹ In de brief aan PS van Zeeland is gevraagd de toezichthouder te informeren over de consequenties van de sanering van het Thermphos-terrein voor de begroting 2017.

In het kader van het financieel toezicht op de gemeenschappelijke regelingen waaraan de provincies deelnemen, worden in grote lijnen dezelfde beoordelingscriteria gehanteerd als hiervoor voor de provincies is weergegeven.

In 2016 hebben we bij het toezicht op de gemeenschappelijke regelingen gelet op de tijdige inzending, de sluitendheid van de begroting en de bevindingen van de accountant bij de jaarrekening. Dit heeft erin geresulteerd dat het Regionaal Bedrijventerrein Twente onder preventief toezicht werd geplaatst omdat de inzendtermijn werd overschreden. Per 15 februari kon het preventieve toezicht worden opgeheven omdat het Algemeen Bestuur van het Regionaal bedrijventerrein Twente dankzij een extra bijdrage van de provincie Overijssel inmiddels een sluitende begroting had vastgesteld en bij BZK had ingediend. De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) stond het hele jaar 2016 onder het preventieve toezicht van BZK. In dat jaar is veelvuldig overlegd met de OMWB over een pakket aan maatregelen dat nodig was om de financiële stabiliteit van de OMWB te garanderen alsmede over de wijze waarop voor het nemen van deze maatregelen bestuurlijk draagvlak kon worden verkregen. Het overleg heeft uiteindelijk geresulteerd in een begroting 2017 die structureel en reëel in evenwicht is. Nadat het algemeen bestuur van de OMWB de begroting 2017 had vastgesteld en bij BZK ingediend werd besloten het ingestelde preventieve toezicht op te heffen en de OMWB weer onder repressief toezicht te laten vallen.
